

Aspectes de Benassal

Pàgines WEB multimèdia dissenyades per Pere-Enric Barreda,
cronista oficial de la Vila de Benassal

Una excursió a la Cova del Tabústol (ara d'en Tabusco)

Una de les excursions més espectaculars que es poden fer dins del terme de Benassal és anar a la Cova del Tabústol. Es tracta d'una espluga formada a la roca calissa, on les filtracions de l'aigua han creat un univers d'estalactites, estalagmites i formacions minerals de capriciosos relleus. Originàriament seria molt bella, però l'ocupació humana, primer, i l'avarícia i rapinya dels turistes, després, l'han deixada empastifada de fum i estalzi i sistemàticament expoliada de les formacions més petites i fàcils de trencar. El seu estat actual es pot qualificar de lamentable, però malgrat això encara conserva elements que donen testimoni de la seva grandesa.

Està situada a la vessant sud del barranc del Tossierol de Motxellos, entre el Coll de la Rualda -de na Rigualda- i la Font de l'Ombria. Com a notes històriques, es té referència de la seua existència ja el segle XVI, i el seu ús sembla de refugi humà -no de bestiar-, pel que més avant es dirà, encara que no es sap des de quan va ésser oberta. Probablement es devia descobrir en una època recent, car no té cap mena de testimoni arqueològic. La meua família dels Monferrer de Foies recorden diverses anècdotes i fets històrics relatius a la cova que es divulgaran en una altra ocasió.

La nostra ruta serà la següent: el balneari de la Font d'en Segures - el Coll de la Rualda - el Tossierol de Motxellos - la cova del Tabústol (i tornada pels mateixos llocs). La durada del trajecte és d'aproximadament una hora l'anada i el mateix la tornada, sense córrer massa. Convé portar aigua suficient, un calçat còmode i un bastó. No s'ha d'oblidar una llanterna autònoma, car l'interior de la cova és completament a les fosques.

Eixirem del balneari pels Pavellons de València, al llarg d'un bancal erm que faldeja el Montcàtil en direcció al Coll de la Rualda. A la nostra esquerra se'ns ofereix el panorama que va des del Maset de Mossèn Antoni, passant pel Maset de Giraulo i les Forques, fins a l'Algar, el Mas de la Foia, el Pla Redó i el mateix Coll de la Rualda. Més al fons queden la vall de Foies, les Comes i la Serra de Foies, i encara més, ja a l'horitzó, el terme d'Ares, fins al Tossal d'Orenga, i el d'Albocàsser.

En arribar a una bassa, voltada per nombrosos joncs, cal cercar una pista que serpenteja entre els bancals en direcció a l'antic camí del Molinell, que va al Coll de la Rualda. En arribar al camí, girem a la nostra dreta i avancem cap al mas, que deixarem a la nostra esquerra, seguint la pista avant. Després d'una baixada, arribem a la foia d'Algar, que està entre el capoll del Montcàtil, amb l'ermita de Sant Cristòfol, i el barranc abans esmentat. Seguim la pista, que va en direcció est, i quan aquesta, per pujar al Tossierol de Motxellos, gira cap a l'oest (com cap a Sant Cristòfol), tenim dues opcions: a) seguir la pista, que molt més endavant fa una girada i torna cap a l'est; o b) pujar costera amunt per algun caminet «de cabres». En tot cas, en arribar al més alt, al collet entre el tosserol i la pendent del Moncàtil, ambdues rutes s'ajunten. El collet està a més de 1000 metres d'alçada, i per això trobem els característics arissons, plantes que

només creixen a partir de dita alçada. Enfront nostre hi ha el terme de Culla, en concret el Molinell.

Des del collet cal seguir una pista que va de cara a l'est, desviant-se una mica cap al sud-est. La barrancada que baixa cap al sud és on hi ha un impressionant morral de roca roja, al peu del qual es troba la cova del Molinell. Camí avant, s'arriba a una paredeta que parteix els termes de Benassal i de Culla.

Ben aviat el camí passa per unes grans llüesses que indiquen la proximitat del destí. A l'est ja s'albira la vall de Foies, la font de l'Ombria i el Colladet. És al nord, cap al Tossalet del Gravat, on s'ataïlla la pista que ens indica la cova: un sargall o xaragall amb un roure solitari, que està situat a la mateixa alçada que la cova, però en longitud una mica més cap a l'est, i hi ha tres carrasques les que són una mica cap a l'oest.

Llavors ja es sap que la cova és als nostres peus, però l'entrada de la mateixa és difícil de trobar. Per als novençans, es recomana no baixar directament, sinó avançar més en direcció est, baixar còmodament en direcció nord fins al fons de la barrancada, i pujar barrancada amunt en direcció oest fins a les tres carrasques. Llavors només cal pujar sargall amunt en direcció sud, torcent una mica cap a l'est. El coneixedor del terreny pot baixar directament des de dalt, en direcció nord, sense perdre la referència a les carrasques i al roure i sempre tot procurant no esbarar o relliscar als sargalls.

Al peu d'un cinglet, és l'entrada de la cova, prou amagada i protegida per un tormo despregut del cinglet. La seua foscor contrasta amb l'obertura de l'exterior. Cal fer un glop d'aigua i preparar-se per al canvi de condicions atmosfèriques: foscor per llum, freca per calor, humitat per seca. Els ulls s'acostumaran aviat, però al cos li costa més avar-se a les altres condicions. Cal vigilar molt les alçades: l'entrada en especial ha causat molts borronys i cops al cap, i aquesta regla s'ha d'observar sempre dins de la cova.

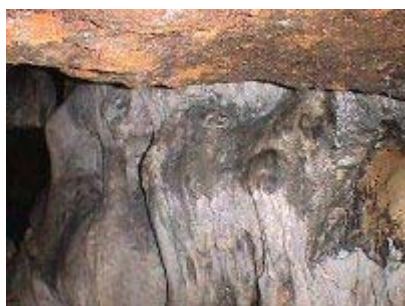

La cova té tres grans sales, amb les corresponents subdivisions. Entrant es torç una miqueta a la dreta per descendir a la sala principal. Aquesta és la més alta, llarga i ampla, i connecta a l'esquerra amb la sala segona, i al fons, pujant, amb la tercera. Per la meitat, vora l'esquerra, presenta una grossa estalagmita autònoma del mur que separa aquesta sala de la segona. El pas el dóna una obertura amb una altra estalagmita grossa, trencada, en mig.

Però per accedir a aquesta sala segona hi ha un desnivell notable, i s'ha de baixar per l'esquerra, procurant no relliscar. Tal i com entrem, cal diferenciar quatre parts:

a) tot a l'esquerra, es puja una mica, i la saleta comunica per una estrata obertura amb l'entrada de la cova, amb llum natural; però al fons es rebaixa fins tancar-se, tret d'una escletxa vertical molt estreta que s'endinsa. Té detalls molt bonics.

b) enfront, hi ha una gran formació calissa amb molts detalls, entre els quals cal remarcar la clotxeta d'aigua natural formada a una concavitat de la roca.

c) a la dreta, cal baixar per una altra pendent molt relliscosa, i primer hi ha la sala segona, per on s'accedeix, pujant, a la cambreta nomenada de la Mare de Déu -per una columna que té una vaga reminiscència amb aquesta forma-, i després una altra, molt estreta i de difícil accés.

Entre totes dues, al nivel del sol, hi ha l'avenc, no gaire pregó, que sembla una gola i es pot il·luminar per fotografiar.

d) tot a la dreta, fins al fons, hi ha una paret impracticable coneguda per l'esbarador, que comunica per dalt amb la sala tercera.

A la sala tercera només es pot pujar pel fons de la sala primera. Per accedir dalt cal agafar-se amb cada mà de dues columnes trencades i passar pel mig. El sol és plé de forats i clotxes obertes per l'aigua, però tret d'un són buits. El pas es molt estret, i en arribar a dalt de l'esbarador -que comunica aquesta sala amb la segona-, cal acatxar el cap a la dreta per veure una continuació, impracticable, amb estalactites i capricioses formacions.

La visita detallada pot durar d'una hora a hora i mitja, i és recomanable fer una interrupció per sortir a la superfície, recuperar la temperatura ambient i respirar aire net. L'ambient humit de l'interior arriba a causar fredor al que no n'està aveat.

© [Pere-Enric Barreda](#), 1997.

Última actualització: 8 d'agost de 1997.